

Pranešimas žiniasklaidai

2015 m. vasario 13 d.

Moksleiviai ir mokytojai – vis dar daugiausia pilietinio potencialo turinti visuomenės grupė

Mokyklos bendruomenių pilietinis potencialas stiprėja: pernai mokinių pilietinė galia ūgtelėjo iki 52,4 balo iš 100 galimų, t.y. buvo 4,8 balo didesnė nei 2012 m. Mokytojų pilietinė galia išliko panaši kaip anksčiau ir sudarė 48,1 balo. Tai rodo Pilietinės visuomenės instituto septintą kartą atlikto Pilietinės galios indekso tyrimo rezultatai.

Ekspertų teigimu, mokinių pilietinės galios augimas gali būti siejamas su pastaraisiais metais sutelktomis pastangomis ir įgyvendintomis iniciatyvomis stipriai, savimi pasitikinčiai jaunajai kartai ugdyti, jos pilietinės veiklos galimybėms atskleisti.

„Mokyklų bendruomenės – pilietiškai aktyviausia Lietuvos visuomenės grupė. Mokinių pilietinis aktyvumas šiek tiek mažesnis nei mokytojų, tačiau jie dažniau nei kiti gyventojai dalyvauja vietos bendruomenės veiklose, reiškia pilietinę nuomonę internete, prisijungia prie aplinkos tvarkymo tarybų, – tyrimo rezultatus komentuoja dr. Rūta Žiliukaitė, Pilietinės visuomenės instituto ekspertė, Pilietinės galios indekso tyrėja. – Apie 30 proc. mokinių, t.y. 3 kartus daugiau nei suaugusiųjų, dalyvauja visuomeninių organizacijų veikloje.“

Anot dr. R. Žiliukaitės, mokiniai nuo mokytojų ir kitų visuomenės grupių skiriasi jaunatvišku optimizmu, viltimi. Paklausus, ar kilus problemai mokiniai imtųsi veiklos, jie daug entuziastingiau ir dažniau atsako: „Taip, žinoma, imčiausi“. Mokiniai daug dažniau nei suaugusieji tiki, kad paprasti žmonės gali daryti įtaką valdžios sprendimams, rečiau pilietinę veiklą sieja su įvairiomis rizikomis.

Moksleiviai, kurių pilietinė galia didesnė, dažniau teigė, kad, iškilus saugumo problemai, eitų ginti tėvynės, tačiau pilietinė galia nelemia jų nuostatų dėl emigracijos: 36 proc. mokinių norėtų išvykti iš Lietuvos ir nuolat gyventi užsienyje.

Skirtingai nei mokinių, vidutinė visos Lietuvos visuomenės pilietinė galia 2014 m. smuktelėjo. Kelerius metus po truputį augusi ir 2013 m. siekusi 36 balus, pernai ji sudarė 34 balus, t.y., buvo tokio pat dydžio kaip 2008–2009 m.

Vienos svarbiausių priežasčių, kodėl visuomenės pilietinė galia mažėjo: po 2013 m. šoktelėjimo vėl nukritęs gyventojų pilietinės įtakos suvokimas ir, apklaustųjų manymu, išaugusi tikimybė dėl pilietinės veiklos susidurti su įvairiomis rizikomis. Palyginti su 2013 m., pernai mažiau gyventojų tikėjo, kad jie asmeniškai, paprasti žmonės ir visuomeninės organizacijos gali keisti situaciją, daryti įtaką priimant visai visuomenei ar atskiroms jos grupėms svarbius sprendimus. Valdžios institucijoms priskiriama galia daryti įtaką priimant sprendimus išliko panaši kaip ir anksčiau.

2014 m. pilietinės galios indekso tyrimo duomenimis, daugiau nei pusė Lietuvos gyventojų įsitikinę, kad inicijavę ar aktyviai dalyvaudami pilietinėse veiklose, jie gali prarasti darbą, susidurti su įtarinėjimais, kad veikia dėl savanaudiškų paskatų, sulaukti grasinimų susidoroti, būti šmeižiami, laikomi keistuoliais.

„Kol jaunuoliai mokosi mokyklose, situacija atrodo nebloga. Kai jaunimas palieka mokyklas, pradeda dirbti, pilietinės įtakos supratimas, pilietinis aktyvumas krenta, – problemą įvardija dr. R. Žiliukaitė. – Žmonėms, kurie yra pilietiškai aktyvūs, mūsų visuomenėje yra sunku, socialinė aplinka nėra palanki.“

Ekspertų teigimu, Lietuvos visuomenėje yra grupė aktyvistų, kurie nenustygsta vietoje, nori nuolat veikti, iškilus problemoms, imasi jas spręsti. Kad tokių žmonių daugėtų, visuomenės pilietinė

galia augtų, labai svarbu skleisti pozityvią patirtį, viešinti sėkmingus pilietinio veikimo pavyzdžius, kurti pilietinei veiklai palankesnę viešąją erdvę.

Ekspertai taip pat išvelgia ryšį tarp pilietinės galios ir įvairių, didesnio atgarsio visuomenėje sulaukusių pilietinių akcijų. Aplinkos tvarkymo akcijos „Darom“, aukojimo iniciatyvos, piliečių iniciatyva surengtas referendumas dėl žemės pardavimo užsieniečiams – keletas pavyzdžių, dėl kurių ankstesniais metais pilietinė galia ūgtelėjo. 2014 m. šios iniciatyvos išblėso, o naujų neatsirado.

Pagal 2014 m. tyrimo duomenis didesnė pilietinė galia būdinga moksleiviams, studentams, asmenims, kurie patys sau yra darbdaviai, turi aukštąjį išsilavinimą, gyvena didmiesčiuose, gauna didesnes pajamas.

Jau keletą metų nesikeičia pilietinės veiklos, į kurias lietuviai įsitraukia aktyviausiai, t. y., aukojimas labdarai (56 proc.), dalyvavimas aplinkos tvarkymo talkose (50 proc.) ir vietos bendruomenės veikloje (33 proc.). Vis dėlto, maždaug kas ketvirtas šalies gyventojas 2014 m. nedalyvavo nei vienoje iš 17 tirtų veiklų.

Įkvepiančiai nuteikia ūgtelėjęs pilietinio veikimo potencialas. Jei kiltų ekonominių ar vietos reikšmės problemų, jas spėsti imtųsi daugiau gyventojų nei 2013 m. Pernai tyrimo apklausoje taip pat klausta, ar žmonės imtųsi veikti kilus rimtai saugumo problemai. Paaiškėjo, kad jei kita valstybė panaudotų prieš Lietuvą karinę galią, daugiau kaip pusė gyventojų (52 proc.) yra pasiryžę patys imtis iniciatyvos arba prisidėti prie kitų organizuojamos veiklos šiai problemai spręsti.

Lietuvos pilietinės galios indeksas pagal mokslininkų prof. dr. Ainės Ramonaitės, dr. Rūtos Žiliukaitės ir dr. Mindaugo Degučio parengtą metodiką tiriamas nuo 2007 metų. 2014 m. tyrimas buvo pilietiškumo ugdymo projekto „Kuriame Respubliką: visuomenės pilietinio veikimo kompetencijų ugdymas“ dalis. Projektą įgyvendina Pilietinės visuomenės institutas kartu su Pilietiškumo, demokratijos ir teisės programų centru, Ateitininkų federacija, Lietuvos švietimo centrų darbuotojų asociacija ir kitais partneriais. Jį finansuoja Europos socialinis fondas pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 2 prioriteto „Mokymasis visą gyvenimą“ priemonę „Neformaliojo švietimo paslaugų plėtra“.

Dėl papildomos informacijos kreipkitės:

Ieva Petronytė, Pilietinės visuomenės instituto direktorė, tel. (8 6)72 21668, el. p. ieva@civitas.lt.